

PRECIZĂRI PRIVIND MODUL DE DEFINIRE A REZULTATELOR ÎNVĂȚĂRII PENTRU UN PROGRAM DE STUDII

Sursa:

- „Metodologia de realizare a Cadrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior” (poate fi consultat pe pagina web a ACPART: www.acpart.ro)
- „Ghid metodologic pentru elaborarea standardelor de conținut și a programelor – cadru specifice fiecărui domeniu de studii”, dezvoltat în cadrul proiectului: Adaptarea activă a educației universitare la cerințele pieței muncii Phare 2006/018-147.05.01-Quality Education for Labor Market.

Pentru a descrie o calificare obținută în învățământul superior, se recomandă recurgerea la sistemul conceptual al Cadrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior – CNCIS – elaborat și experimentat de către ACPART, dezbătut la scară națională și confruntat la scară internațională cu practicile dintr-o serie de țări europene între care se numără: Franța, Irlanda, Marea Britanie și Spania.

După adoptarea Recomandării Parlamentului European și a Consiliului cu privire la Cadrul European al Calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții, sistemul conceptual și proiectul de metodologie au fost revizuite și actualizate pentru a asigura compatibilitatea cu textul european.

1. Structura Cadrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior

CNCIS (Cadrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior) descrie calificările corespunzătoare celor trei cicluri stabilite de *Legea privind organizarea studiilor universitare, nr. 288/2004*: licență, masterat și doctorat. Calificările din învățământul superior sunt structurate astfel:

- absolvirea studiilor universitare de licență corespunde nivelului 6 de calificare din CEC (*Cadrul European al Calificărilor*);
- absolvirea studiilor universitare de masterat corespunde nivelului 7 de calificare din CEC (*Cadrul European al Calificărilor*);
- absolvirea studiilor universitare de doctorat corespunde nivelului 8 de calificare din CEC (*Cadrul European al Calificărilor*).

Fiecare calificare este definită prin **rezultatele învățării**, exprimate în termeni de **cunoștințe**, **abilități** și **competențe**, formate pe parcursul ciclului respectiv de studii universitare.

În descrierea calificărilor se ține seama de faptul că activitatea profesională presupune existența mai multor tipuri de competențe, cu diferite grade de complexitate.

2. Baze conceptuale ale Cadrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior

2.1 Concepte-cheie

Pentru a descrie o calificare obținută în învățământul superior, se operează cu sistemul conceptual al Cadrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior – CNCIS – elaborat și experimentat de către ACPART.

După adoptarea la 23 aprilie 2008 a *Recomandării Parlamentului European și a Consiliului cu privire la Cadrul European al Calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții*, sistemul conceptual și proiectul de metodologie au fost revizuite și actualizate pentru a asigura compatibilitatea cu textul european.

Conceptele-cheie cu care se operează în definirea CNCIS sunt: calificare, rezultate ale învățării, cunoștințe, abilitate, competență.

CALIFICAREA reprezintă recunoașterea rezultatelor individuale ale învățării (în primul rând, de către universitatea care eliberează diploma de absolvire și suplimentul la diplomă, ulterior și de către actorii prezenți pe piața muncii, iar într-un sens larg, de către societate). Cele două documente înmânate absolventului (Diploma și Suplimentul de diplomă) conferă acestuia dreptul legal de a practica profesia.

Pentru obținerea unui act de studii prin care se recunoaște oficial calificarea de nivel universitar și, respectiv, îndeplinirea cerințelor de bază asociate programului respectiv de studii de licență, studenții trebuie să fi acumulat 180-240 de credite în programul de studii ales. Este evident că acest item este în strânsă legătură cu modul de definire a rezultatelor învățării

REZULTATELE ÎNVĂȚĂRII exprimă ceea ce recunoaște, înțelege și poate face absolventul la terminarea procesului de învățare. Aceste rezultate se concretizează în cunoștințe, abilități și competențe dobândite prin parcurgerea și absolvirea unui program de studii.

Prin modul de formulare și enunțare a acestui indicator este de așteptat ca studenții să își formeze o imagine clară cu privire la așteptările față de ei la încheierea ciclului de studii la care au participat și, totodată, să le ofere un instrument de sprijin în evaluarea progreselor pe care le-au făcut de-a lungul procesului de instruire.

De reținut: rezultatele învățării pot fi formulate numai prin raportarea la competențele profesionale și la cele transversale. Vezi mai jos punctul 2.2.

CUNOȘTINȚELE reprezintă rezultatul asimilării prin învățare a unor informații cu privire la un ansamblu de fapte, evenimente, principii, teorii și practici legate de un anumit domeniu de muncă sau de cunoaștere (de studiu). În contextul Cadrului European al Calificărilor, cunoștințele sunt structurate în *cunoștințe teoretice și cunoștințe factive sau factuale*.

ABILITĂȚILE (în limba engleză – skills) se referă la capacitatea de a aplica și de a utiliza cunoștințele pentru a îndeplini sarcini și pentru a rezolva probleme. În contextul Cadrului European al Calificărilor, abilitățile sunt împărțite în *abilități cognitive* (implicând utilizarea gândirii logice, intuitive și creative) și *abilități practice* (implicând dexteritatea manuală, utilizarea de materiale, unelte, instrumente și echipamente de lucru).

Exemplu :

Abilități-cheie în domeniul dreptului și al științelor sociale :

- a) capacitate de comunicare (prin mijloace scrise și orale);*
- b) capacitatea de a folosi date cantitative și informații statistice printr-o varietate de mijloace;*
- c) capacitatea de a elabora un eseu sau orice alt text folosind mijloacele moderne de procesare și prezentare a informației , inclusiv capacitatea de a accesa cataloagele și cărțile din librăriile electronice și datele de baze din domeniul de studiu ales;*
- d) capacitatea de a lucra în echipă sau în grup.*

COMPETENȚELE reprezintă capacitatea dovedită a absolventului de a selecta, combina și utiliza adecvat cunoștințele, abilitățile și alte achiziții ale învățării (valori și atitudini personale) în vederea rezolvării cu succes a diferite categorii de situații și probleme de muncă

și/sau de învățare, precum și pentru dezvoltarea profesională și personală în condiții de eficacitate și eficiență.

Exemplu:

Caracteristica esențială a redactării unui subject benchmark statement are în vedere nu atât cunoștințe detaliate în fiecare program al domeniului de studii (drept, sociologie, psihologie, științe politice etc.), cât însușirea unei perspective generale a principalelor caracteristici și idei specifice unui sistem juridic, social, politic, economic etc. Printr-o astfel de abordare este de presupus că studenții vor dispune de acel cadru de referință care să le permită să selecteze ulterior domeniul/programul de studiu pe care doresc să-l aprofundeze.

Fiecare categorie de rezultate ale învățării își are propria autonomie și propriul rol în procesul de instruire, precum și în dobândirea calificării aferente programului de studii absolvit.

Între cele trei categorii de rezultate ale învățării există, în același timp, o inter-condiționare, în sensul că anumite cunoștințe dobândite fundamentează însușirea anumitor abilități, iar un ansamblu de cunoștințe și abilități conduce la dezvoltarea unei/unor competențe, după cum calitatea mediului de învățare și interacțiunea dintre student și profesor determină sau, dimpotrivă, împiedică sau deformează dezvoltarea de valori și atitudini personale la nivelul fiecărui absolvent.

2.2 Categoriile de competențe

Potrivit CNCIS, competențele se împart în două categorii :

- a) competențe profesionale;
- b) competențe transversale.

a) Competențe profesionale se concretizează în capacitatea de selecție, combinare și utilizare adecvată a ansamblului integrat, coerent, dinamic și deschis de cunoștințe, abilități (ex: abilități cognitive, acționale, relationale) și alte achiziții (ex: valori și atitudini), specific unei activități profesionale, în vederea rezolvării cu succes a situațiilor-problema circumscrise profesiei respective, în condiții de eficacitate și eficiență.

b) Competențele transversale sunt acele capacități care transcend un anumit domeniu, respectiv program de studii, având o natură transdisciplinară: abilități de lucru în echipă, abilități de comunicare orală și scrisă în limba maternă și/sau în una sau mai multe limbi străine, utilizare IT, rezolvarea de probleme și luarea deciziilor, recunoașterea și respectul diversității și multiculturalității, autonomia învățării, inițiativă și spirit antreprenorial, deschidere către învățarea pe tot parcursul vieții, respectarea și dezvoltarea valorilor și eticii profesionale etc.

2.3 Tipuri de competențe și descriptorii lor

Potrivit matricii calificărilor din învățământul superior, toate competențele menționate mai sus sunt urmărite *în progresie* (Licență, Masterat, Doctorat), cu ajutorul a OPT DESCRIPTORI GENERICI, după cum urmează:

a) Competențe profesionale exprimă dimensiunea cognitivă a formării prin:

- **Cunoștințele profesionale** exprimă dimensiunea cognitivă a formării/calificării și sunt exprimate prin doi descriptori generici:

(1) Cunoașterea, înțelegerea și utilizarea limbajului specific de specialitate;

(2) Explicarea și valorificarea cunoștințelor de bază pentru interpretarea unor variate situații și procese asociate domeniului.

- **Abilitățile profesionale** exprimă dimensiunea funcțional-acțională a calificării și se identifică prin trei descriptori generici:

- (3) **Aplicarea cunoștințelor, transferul de cunoștințe și rezolvarea de probleme;**
- (4) **Reflecția critică și constructivă pentru rezolvarea de probleme și situații în activitatea de analiză-cercetare și la locul de muncă;**
- (5) **Conduita creativ-inovativă** pentru soluționarea situațiilor și a problemelor de cercetare și/sau de la locul de muncă.

b) Competențe transversale, care se referă la:

- **Competențe de rol :**

- (6) **Autonomie și responsabilitate** pentru executarea sarcinilor profesionale în condiții de muncă în echipă, autonomie restrânsă, distribuirea sarcinilor și responsabilităților și asistență calificată la îndeplinirea obiectivelor.
- (7) **Interacțiune socială**, care presupune familiarizarea cu rolurile și responsabilitățile asumate în condițiile muncii în organizații și/sau instituții.

- **Competențe de dezvoltare personală și profesională:**

- (8) **Conștientizarea nevoii de formare profesională și științifică continuă** și de utilizare eficientă a resurselor și tehnicilor pentru dezvoltarea profesională și personală continuă pe parcursul întregii vieți.

2.4 Exemple de descriptori

(1) Cunoașterea, înțelegerea și utilizarea limbajului specific de specialitate

Exemplul 1:

Absolvenții:

- a) *au cunoștințele și capacitatea de a înțelege principalele concepte, valori, principii și reguli din sistemul juridic studiat, precum și capacitatea de a explica relațiile dintre acestea într-un anumit număr de domenii;*
- b) *dispun de cunoștințele de bază și au capacitatea de înțelegere a unor domenii ale sistemului juridic (românesc, în cazul nostru) care includ principiile generale de drept, cunoașterea statutelor, precum și cazurile esențiale din jurisprudența (românească), toate acestea prin referire la contextele lor economice, sociale, comerciale sau politice.*

Exemplul 2:

Absolvenții:

- a) *au cunoștințele și capacitatea de a înțelege și descrie principalele concepte, paradigme și metodologii utilizate în cercetarea organizațiilor și comunităților;*
- b) *dispun de cunoștințele de bază și au capacitatea elaborării și interpretării unei diagnoze sociale, folosind terminologia, metodele și paradigmele sociologice specifice;*
- c) *au capacitatea de adaptare a terminologiei și a strategiilor de comunicare în funcție de categoriile socio-profesionale vizate.*

(2) Explicarea și valorificarea cunoștințelor de bază

Exemplul 1:

- a) *Absolvenții pot explica structura de bază și modul de funcționare a tribunalelor, profesiunilor juridice, precum și principalele caracteristici ale procedurilor din dreptul civil, penal și administrativ;*
- b) *Absolvenții dispun de capacitatea de a explica cu acuratețe principalele proceduri și instituții juridice din sistemul de drept studiat și totodată de a interpreta relațiile dintre acestea*

Exemplul 2:

- a) Absolvenții au capacitatea formulării de ipoteze și operaționalizării conceptelor cheie pentru explicarea și interpretarea fenomenelor cu care se confruntă organizațiile și comunitățile;
- b) Absolvenții pot explica și interpreta fenomene și procese sociale prin aplicarea cunoștințelor fundamentale.

(3) Aplicarea cunoștințelor, transferul de cunoștințe și rezolvarea de probleme

Exemplu:

- a) Absolvenții ar trebui să demonstreze capacitatea de a aplica cunoștințele dobândite la situații cu un grad mediu de complexitate și de a formula concluzii bine argumentate, prin prezentarea și interpretarea unei situații/fenomen/proces, ca modalitate de ilustrare a regulilor, metodelor, tehnicilor și procedeele de analiză și cercetare deja cunoscute și asimilate;
- b) Absolvenții ar trebui să demonstreze capacitatea de a identifica probleme-cheie pentru cercetare, pornind de la situații similare celor deja cunoscute sau a celor întâlnite în doctrinele și studiile de caz analizate;

(4) Reflecția critică și constructivă pentru rezolvarea de probleme

Exemplul 1:

Absolvenții au capacitatea:

- a) de a aprecia și evalua importanța și relevanța unor argumente standard, prin raportare la abordările și procedurile convenționale din diferite domenii ale științei dreptului;
- b) de a elabora un rezumat al principalelor probleme doctrinare și politice prin raportare la un subiect extras exclusiv din surse secundare;
- c) de a sesiza tipul de argumentare dintr-o ramură tradițională a dreptului;
- d) de a integra și a prezenta în mod coerent informații și documente obținute din surse primare și secundare.

Exemplul 2:

Absolvenții ar trebui să demonstreze capacitatea de:

- a) analiză și interpretare a datelor empirice, de evaluare critică și constructivă a propriului demers de cercetare;
- b) analiză și evaluare a situațiilor de conflict și a dimensiunii lor sociale;
- c) construire și evaluare a indicatorilor sociali relevanți pentru cercetările sociale;
- d) interpretare și evaluare critică a soluțiilor oferite de teoria referențială.

(5) Conduita creativ-inovativă

Exemplul 1:

Absolvenții ar trebui să aibă capacitatea:

- a) de a construi un comentariu original pe baza unui caz nou sau al unui articol;
- b) de a face distincția între ceea ce este cu adevărat relevant din punct de vedere juridic și ceea ce este mai puțin relevant sau irelevant;
- c) de a formula argumente plauzibile (nu neapărat cu caracter exhaustiv) pentru susținerea unei opinii sau punct de vedere;
- d) de a opta (pe baza unor argumente justificative) între opinii diferite ale unor autori și de a explica rațiunile adoptării uneia sau alteia dintre perspective

Exemplul 2:

Absolvenții ar trebui să aibă capacitatea:

- a) de a elabora un proiect de cercetare sociologică, pe baza principalelor paradigme și teorii sociologice însușite, incluzând argumentarea metodelor, tehnicilor, procedeele și instrumentelor aplicate;
- b) de a elabora și proiecta măsuri de intervenție pentru rezolvarea de probleme și conflicte sociale;
- c) de a crea și gestiona baze de date cu indicatori sociali

(6) Autonomie si responsabilitate

Exemplu:

Absolvenții ar trebui să demonstreze că:

- a) și-au însușit capacitatea de a lucra independent (eventual cu o minimă îndrumare) pentru obținerea informațiilor (bibliografice, studii de caz, legi, statute etc.) necesare îndeplinirii unei sarcini specifice asociate unuia din domeniile studiate;*
- b) au capacitatea de a-și identifica propriile surse și resurse de învățare;*
- c) au capacitatea de a reflecta asupra progreselor realizate în procesul de învățare;*
- d) au deprins principiile, normele și valorile specifice „lucrului bine făcut”, respectiv strategiile de muncă riguroasă, eficientă și responsabilă, de punctualitate și răspundere personală față de rezultat, pe baza principiilor, normelor și valorilor codului de etică profesională*

(7) Interacțiune socială

Exemplu:

Absolvenții ar trebui să aibă capacitatea:

- a) de a folosi în mod corect limbajul și terminologia specifice domeniului de studiu în care s-au pregătit, astfel încât să poată comunica și interacționa cu alte persoane în cadrul unor echipe centrate pe realizarea unor sarcini comune ;*
- b) de a citi și dezbate conținuturile unor cărți, manuale, studii de caz etc. din domeniul studiat, demonstrând astfel cel puțin capacitatea de înțelegere și transmitere a elementelor de bază ale conținuturilor respective;*
- c) de a prezenta argumente în fața unei audiențe alcătuită din persoane cu niveluri diferite de pregătire și educație, astfel încât, prin limbajul folosit, să se poată face înțeles și de alte categorii de persoane;*
- d) de a demonstra abilități de lucru în echipă (fie prin activitățile curriculare, e.g. participare în realizarea unor proiecte comune, fie prin activități extra-curriculare);*
- e) de a demonstra asimilarea tehnicilor de relaționare în grup, a capacităților empatice de comunicare interpersonală și de asumare de roluri specifice în cadrul muncii în echipă.*

(8) Conștientizarea nevoii de formare profesională și științifică continuă Dezvoltare personală si profesională.

Exemplu:

Absolvenții ar trebui să demonstreze:

- a) însușirea și utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare;*
- b) dezvoltarea unor abilități de autocontrol permanent și conștient cu privire la motivațiile pentru învățare, prin raportare la propriile obiective de dezvoltare profesională și personală;*
- c) capacitatea de a opera distincții între date, informații și cunoaștere și de a aplica tehnici de gestionare a acestora;*
- d) conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue.*

Prof. dr. ing. Simona Lache,

Prorector cu Asigurarea Calității și Evaluare Internațională

